

Leo Neels (71) en Ivan Van de Cloot (43) van denktank

«Wij worden niet bedreigd door corona, maar door ons systeem»

ZWITSERLAND IS NOG VEEL COMPLEXER DAN ONS LAND EN TOCH SCOREN DIE OP ALLES BETER DAN WIJ. HET KOMT NEER OP DAADKRACHTIG BESTUUR

LEO NEELS

WE WETEN VAAK WEL WAT WE MOETEN DOEN, MAAR TOCH DOEN WE HET NIET. IN ELKE GEMEENTE ZITTEN AL MAANDEN AMBTENAREN ZONDER WERK, VOLLEDIG DOORBETAALD. IN NOOD KUNNEN ZIJ TOCH LEREN CONTACT TRACEN?

IVAN VAN DE CLOOT

«België is een roestige oldtimer met drie platte banden, een verdwenen vierde wiel, een geblokkeerde motor en zeven regeringen achter het stuur.» Maar één van de weinige voordelen van crisissen is dat ze een momentum voor verbetering kunnen zijn — of toch voor wie dat wil. Leo Neels (71) en Ivan Van de Cloot (43) van Itinera vragen een reset. Control-Alt-Delete. • STEVEN SWINNEN •

In het volgende verhaal — een beknopte samenvatting van een lang betoogstaande naam. Niet dat Leo Neels en Ivan Van de Cloot — algemeen directeur en hoofdeconoom van de denktank Itinera — bang zijn man en paard te noemen. Alles behalve. Maar het gaat niet om namen — was het dat maar. «Een commissie die wat zondebokken afserveert en de kous is weer af dat zou het ergst zijn. Los je niets mee op. Wij houden ons door- gaans aan rustige analyses, maar ons land is de visie en daad- kracht kwijt. Wij krijgen geen dekking meer in een palje boter.»

Heren, wat is er aan de hand? Van de Cloot: «Traagheid. «Wordt dit een pandemie? Die discussie volg ik sinds eind december op Twitter. Waarop landen als Duitsland anticiper- den en verzekering afsloten, testen ontwikkelen, de productie ervan opschalen en reagentia (chemische stoffen om te testen, maar beschermingsmateriaal inslaan. Wij ontwikkelden wel een test, maar dachten niet. «Tien, in een pandemie sluit de markt dicht. Erg: onze strate- gische voorraad met miljoenen maskers — zeer nodig, zo staat te lezen in rapporten van mensen die nu ook in de expertengroep zitten — was vernietigd.»

Achteraf praten is makkelijk. Van de Cloot: (hoos) «Daar word ik dus gek van, hé. Tijdens de kroonvaccinatie was ik niet de enige die smeekte om skiers uit besmette gebieden in quaran- taine te houden. Niet nodig, want de Wereldgezondheids- organisatie zegt dat het niet moet. «Waarom laat een land als Tsjechië dat ook WHO-richtlijn krijgt, skiers wel uitzien? Dat is het verschil tussen verant- woordelijkheid nemen en de paraplu trekken. Wij hebben geen nood aan goedweerplicht die alleen besturen als de zon schijnt. Goed besturen is voor- uitzien. Je verwacht dat voor- zichtigheid ingebakken is in een land waar het overheidsbeslag 53% bedraagt. Maar nee, geen mondmaskers, geen testen en niet de reflex om een pandemie te voorzien. Het is zoals bij onze begrotingen: het zijn niet enkel de cijfers, maar de nonchalance waar- mee we met alles ompringen.» Neels: «Vooruitzichten, daar draait het om. Zijn wij voorzien op grote droogte? Nee, wanneer het te warm wordt, zeggen wij: 'Uw gazon niet sproeien.' Maar leggen we bufferbekkens aan? De schepen op de Rijn kunnen maar halve vracht laden, hé. Wat doen we om ons voor te bereiden? Niets. Het is confron- terend — als we in de spiegel kijken naar de coronas voorhoudt — dat we de jongste decennia de verantwoordelijkheidscultuur verloren zijn. Heel vaak zeg men: 'Ik ben niet bevoegd.' Uit Azië horen we al maanden dat naast veel testen ook besmettingen op straat plaatsvinden. Tracing blijkt hier deels een federale en een gewestelijke bevoegdheid en komt daardoor niet van de grond. Negen ministers van dit land zijn voor een stukje bevoegd voor gezondheid en onderling is er wantrouwen. Alsof elf voetballers op het veld staan die elkaar tegen de schenen stampen. Zo win je nooit.»

Van de Cloot: «Wij worden niet bedreigd door corona, maar door de zwaldden in ons systeem. We weten vaak wel wat we moeten doen, maar toch doen we het niet. Het is al lang duidelijk dat landen die inzetten op contact tracing en mensen in isolatie zetten goede cijfers halen. Wanneer je dan vorige week verneemt dat wij hier nog altijd maar 20 tracers hebben — dezelfde van in januari — val je toch van je stoel. Hoe kun je zo leren contact tracen?»

Twee weken geleden kreeg het bedrijf Sioen de opdracht om miljoenen mondmaskers te produceren.

Neels: «En vandaag zegt de staat dat we nog wat gelduld moeten hebben voor ons mondmasker. (lacht) Kijk naar het overnemen in tracing met een app. Het zoets om onvolmaaktheden: nu denk je toch dat alles kan helpen? Nee, dat vergeten volle- dig. Van 'we zijn er mee bezig' tot 'er is een probleem met de privacy.' Wel, dat probleem is er dus niet. Maak de tracing apps anoniem, tijdelijk en vernietig na corona alle gegevens. Er is één privéprobleem. Een man zit het er toch zijn: in het Europees Verdrag van de Mensenrechten staat dat er recht is op de be- scherming van het privé- leven, maar dat het niet absoluut is en dat het beperkt kan worden bij dwingend belang van het gezondheid en van economische welvaart. Mag ik opmerken dat de massa al allerhande apps die traceren — Waze, Strava,

WE MOETEN SELECTIEF STEUNEN IN PLAATS VAN HET GELD ROND TE STROOIEN. NIET IEDEREEN ZAL NAAR Z'N VORIGE JOB TERUGKEREN

IVAN VAN DE CLOOT

Google, Uber, noem maar op — gebruikt? Van de Cloot: «In landen waar leiders het helder uitlegen, in- stalleert de bevolking zo'n app. Maar hier, door de overheid, op- ons niet te vertrouwen. Dan krijg je ook geen vertrouwen. Ze zijn nuttig, maar we hebben er te weinig hamster niet en hou- voor het zorgpersoneel: dat had de boodschap over mond- maskers moeten zijn. In plaats daarvan kwam er een verhaal dat het vertrouwen ondermijnt. Wij zijn geen halve imbecielen. Hé, kijk naar de lockdown, die we — op wat marginale excessen na — goed naleven.» Neels: «De coronacrisis is een zeer gedisciplineerde reactie op de maatregelen die de virologen zeer goed hebben uitgelegd. On-Belgisch bijna. Sturend dat er dan leizer-kosters — vooral aan de kust — over straffen beginnen. Dat is ondernemend voor de attitude die er in grote markts.»

Hoe komen we deze crisis economisch boven? Neels: «Ik heb al dwaze opstellen gelezen: 'Nu staan ze daar, de mannen van de vrije markt.'

Itinera zien unieke kans voor een reset van het land

Nee, ondernemingen creëren de waarde. Onze economie zal keihard moeten draaien om de uitgaven die we nu maken te compenseren en onze ver- zorgingsstaat te financieren.» Van de Cloot: «We moeten selectief steunen in plaats van het geld rond te strooien. De maatregelen laten het bloed circuleren zodat er geen mensen zonder inkomens vallen. Dat is goed, maar dat is een inkomens- beleid. Dat gebeurt nu niet. Het is mazzig genoeg, want sommigen verdienen door de premies plots meer dan anders. De belangrijke keuzes volgen straks. Niet iede- ren zal naar z'n vorige job terug- keren. De wereld zal post-corona anders zijn, maar de globale- isme zal voortduren. Het is duidelijk dat we de maak- industrie in medische appara- tuur en beschermingsmateriaal best dichterbij houden, maar zonder mondialisering riskeer- wij zonder voldoende voedsel te vallen. Idealiter evolueert Leo naar een bufferconomie, die bepaalde sectoren steunt bij een nieuwe uitbraak. We moeten los van de defensieve houding. Alle sectoren uitnodigen in een comité en daar louter enveloppen verdelen aan de luidste roep- van vandaag een belangrijk ge- wicht in de samenleving heeft, is niet tekenend voor de samen- uitkijkspiegel leert ons niet veel.» Neels: «Verworven rechten zijn zalig bij gegarandeerde welvaart. Maar die is er niet; soms gaat het goed en soms valt het tegen. We kunnen ons niet blijven beroepen op het verleden. De schiedende bevolking met als ambtenaren, leerkrachten en nog heel wat: zij worden door deze schok niet getroffen. Ter- wijl andere sectoren crashen. We moeten dat verschil beseffen en solidariteitsmechanismen tussen groepen overbrengen. Zeer hoge ambtenarenpensioenen zijn een dogma. Iedereen die is heeft, houdt dat natuurlijk grag. Maar dat was compensatie voor lage lonen, die nu marktonform zijn. Dat verhaal klopt niet meer. Als wat wordt uitgelegd, moet overdevens pensioenen graaduel verminderen en bij de jonge ambtenaren starten met een aanvullend pensioen zoals de privé: zoets moet toch be- spreekbaar zijn? De sociale partners — onze reserven- democratie — waren vroeger vernieuwers, maar zij moeten toch ook beseffen dat hun rol vandaag anders is dan ver- houden aan verworvenheden? Wij souperen de welvaart op en schuiven de staatsschuld ge- woon door naar onze klei- kinderen. Dat is een ongelofe- lijke schande die niet uit te leggen valt. Toen ik geboren werd, had ik een staatschuld van 500 euro. Vandaag doen baby's hun ogen open met een ruzzak van 43.000 euro.»

Uit juli analyse blijkt dat België al voor de pandemie ernstig ziek was.

Van de Cloot: «Terwijl we denken dat we nog aan de top staan, blinken we uit in middel- matigheid op veel vlakken.» Neels: «Op onze website volgen wij een aantal digitale trends, indexen en die geven hetzelfde beeld: wij zakken uit de kop- groep. Landen die hervormen, zijn erop gericht hun tekort- inden en in Scandinavië, Nederland, Duitsland, Zwitser- land, noem maar op, ook niet op goudmijnen stoten. Maar dat is langtermijnvisie en onze politiek — oppositie zowel als meerderheid — focussen op de waan van de dag. Het heeft even geduurd, maar de politisering van corona is begonnen: er- mogenstaks, coronataks, een grotere overheid, een basis- inkomens. Het schrijnende is dat dit alleen een losse verbinding is. Wanneer hebben wij nog daad- kracht gezien? In de jaren tachtig, met de devaluatie van Marnets, in de jaren negentig met de komst van de euro en de Dehane, maar dat is wel bijna dertig jaar geleden hé. Wij leven in de meest welvarende regio in de meest herverdelende staat van de OESO-landen, en toch blijft de

armoede groeien en staan we aan de top bij suicide bij jongeren.» Hoe komt dat? Neels: «Dat communautaire model is uitgeleefd. Onze over- heidsapparaat is zeer duur en weinig efficiënt. Het is een optel- som van staatsvormingen die weinig opleveren en goed bestuur hinderen. Door de Europese integratie wordt meer voorgekoofd, maar toch is er geen beleidsniveau afgeklakt. Al van '74 zijn wij provincies aan het afschaffen. De Senaat is al 15 jaar aan staatsverdwijnen. Er gebeurt niets. Wij hebben een volledige reset nodig. België is een roestige oldtimer met drie platte banden, het vierde wiel hangt eraf, de motor is geblok- keerd en zeven regeringen zitten achter het stuur. Het mandaat van onze premier rust op ver- kiezingen van 2014. Deze politiek zijn erin geslaagd om de stembus van een jaar geleden straal te negeren. Het interesseert mij

niet of ze elkaar graag zien: ze hebben een mandaat gekregen om dit land te besturen. Niet om tijdje verpuitsen en pietereuzige veranderingen als heroische akkoorden te presenteren.» Is de onze staatsstructuur geen verzachtende omstandigheid? Neels: «Jé!» «Wij hebben dat excuus niet! Kijk naar Zwitser- land, daar kennen ze de eerste minister zelfs niet. Da's daar een beurtrol vanuit de kantons. Dat land is veel complexer: ze spreken vier talen, zitten met de kantons en met het grootste deel van hun grondgebied kunnen ze niks aanvangen. Toch scoren die op alles beter dan wij. Het komt neer op daadkrachtig bestuur. Een mandaat is een opdracht om keuzes te maken en te beslissen. Onze partijen zijn marketing- machines geworden die een mandaat misbruiken om hun herkievering voor te bereiden. Dat is absurd. Zij hebben de taak het land beter te maken.»

extremen behoren, krijgen de ene klap na de andere. Als ze zo doorgaan, gaan ze als lemningen naar de afgrond. Ons land heeft een totale reset nodig met een wervend verhaal van diegenen die de samenleving leiden.» Van de Cloot: «Onze bevolking verdraagt daadkrachtig beleid dat soms lastige beslissingen vergt. Politiek die dood blijven, zullen snel opbranden.» Neels: «Door corona krijgen wij nog een grotere achterstand: bovenop de stilstand van de laat- ste decennia. We onderschatten

hoe dat jarenlange falen en het onvermogen om akkoorden te sluiten onze welvaart bedreigen. Verspild deze crisis en dit momentum dus niet. Maak een noodregering van alle partijen — zonder de extremen — en voer beleid. Als dit geen noodtoestand is, weet ik het niet meer. En begin daarna met een wit blad. We zijn heel kostenefficiënt. De kosten en de bemanning zijn gigantisch en de output is afwezig. Misschien is het tijd voor een interland? Iemand die het land kan de- blokkeren, zoals bij onoplosbare dossiers als Oosterweel. Ze lopen niet dik gezait, maar iemand die het reilen en zeilen kent en losstaat van de waan van de dag moet samen met de jonge gene- ratie op het voorplan treden. Ik ken iemand die het nationale niveau is ontstegen, een goede beurt maakte in Europa en over de 'rustige vastheid' beschikt voor z'n taak.»

Van de Cloot: «We zouden geen namen noemen, Leo.» (lacht)

NEGEN MINISTERS ZIJN VOOR EEN STUKJE BEVOEGD VOOR GEZONDHEID EN ONDERLING IS ER WANTROUWEN. ALS OF ELFT VOETBALLERS OP HET VELD STAAN DIE ELKAAR TEGEN DE SCHEKEN STAMPEN. ZO WIN JE NOOIT

LEO NEELS

ADVERTENTIE

Vlaamse overheid. Een prachtige Moederdag voor alle mammas die de afgelopen weken dag en nacht voor hun kroost hebben klaargestaan en voor alle mammas die hun kinderen al weken moeten missen. Heb je dit jaar geen moederdaggedicht kunnen voorbereiden? Knip dit kaartje uit, plooi het tot een hartje en lees het voor op Moederdag.